

Wat is het draagvermogen van de Nederlandse bijenweide?

P.C. Muntjewerf

In mijn vorige bijdrage is in zeer ruwe trekken weergegeven hoeveel honing onze Nederlandse bijenweide gemiddeld produceert. Een nader empirisch onderzoek zou zeer wenselijk zijn om vast te stellen welke drachtplanten verantwoordelijk zijn voor de nectar- en stuifmeelproductie. In het overleg met de Europese Commissie kwam naar voren dat deze wellicht iets wil doen op het gebied van honinganalyse.

Dit was voor mij aanleiding om na te gaan hoe wij dan meer inzicht zouden kunnen krijgen in onze bijenweide. Ik stel mij daarbij voor om een waarnemingsnetwerk (grid) met punten op ca. 10 km afstand over het hele land te hebben. Dit zou ongeveer 300 meetpunten betekenen. Op deze plaatsen zouden imkers gezocht moeten worden die niet met hun volken reizen en bereid zijn monsters honing van de voorjaars-, zomer- en najaarsdracht te leveren. Hierop zou een pollenanalyse moeten worden uitgevoerd. Bij een doorlopend onderzoek over ca. vier jaar zou dan een inzicht verkregen kunnen worden in de belangrijkste drachtbronnen. Zo'n onderzoek uit te voeren door de Inspectie Gezondheidsbescherming, Keuringsdienst van Waren (drs. J.D. Kerkvliet) zal per jaar echter ca. f65.000,- kosten. Zoiets kan alleen worden gerealiseerd indien de Europese Unie bereid is dit onderzoek te bekostigen. Met de nodige afgunst las ik een verslag van de Landesanstalt für Bienenkunde van de Universiteit Hohenheim (zie ADIZ 1995[3])p waar de hiervoor ontwikkelde gedachten reeds zeer grondig in uitvoering zijn. Naast een onderzoek via pollenanalyse is het ook zeer wenselijk om gedurende een aantal jaren een onderzoek te doen naar de nectarsecretie van de belangrijkste drachtplanten onder verschillende omstandigheden van grondsoort en grondwaterstand. Waar onvoldoende bodemvocht is laat de nectarproductie het afweten. Dit soort onderzoek lijkt mij thuis te horen bij het onderzoekprogramma van de Ambrosiushoeve. Het rapport 'Grondwater beneden peil; verdroging in Nederland' moet ons imkers met zorg vervullen.

In Bijen (5): 131-133 (1995) berekende ik dat er plaats is voor 60.000 tot 70.000 bijenvolken in Nederland. Afgeleid hiervan rijst dan de vraag voor hoeveel imkers er in Nederland dan nog plaats is. Wil men de liefhebberij enigszins vakmatig uitoefenen dan zal men ten behoeve van de dekking van de algemene kosten en van enige mogelijkheid tot selectie toch zeven tot tien volken moeten hebben. Rekening houdend met beginners met twee volken en degenen die een paar volkjes als ornament in hun tuin willen hebben en met een beperkt aantal semi-professionele (bestuivings-) imkers is er in Nederland niet veel meer ruimte dan voor 8.000 imkers.

227

Een rekenvoorbeeld

• 2.000 imkers met minder dan 5 volken	5.000 volken
• 4.000 imkers met 7 volken	28.000 volken
• 2.000 imkers met 10 volken	20.000 volken
• 100 imkers met 150 volken	15.000 volken
Totaal	
• 8.100 imkers met	68.000 volken

Wat bedoel ik met vakmatig imkeren?

Echte hobbyisten zijn mensen die streven naar een perfecte uitoefening van het vak en niet maar wat aanmodderen. Zij streven naar:

- goede huisvesting
- goede drachtgebieden
- goede voedingstoestand

Dat laatste betekent dat de volken onder alle omstandigheden een ruime voedselvoorraad hebben voor een regelmatige broedaanzet om op elk moment voldoende haalbijen te hebben om een – soms onverwachte – dracht ten allen tijde te benutten. Nog te veel worden volken na de voorjaarsdracht 'kaal geplukt' met een daaropvolgende stressperiode door te weinig voorraad en nectaraanbod. Deze handelwijze is vermoedelijk nog in de hand gewerkt bij de koolzaadgangers die de ervaring hadden dat koolzaadhoning in de uithoeken van de honingkamers door gebrek aan warmte snel kristalliseerde. Beter ware het slechts een deel van de oogst af te nemen en de volken een voldoende voorraad te laten behouden. Bij het minderen van de voorraad eventueel bijvoeren ook al is het midzomer. De ervaring leert dat volken met

voldoende voorraad ook sneller een overschot opbouwen. Motto: 'Met honing maak je honing'. Een goed doorvoed volk is ook beter bestand tegen ziekten en tegen secundaire (virus)-infecties.

Uiteraard streeft een vakbekwame imker ook naar een goede zwermbeheersing. Het verspelen van zwermen mag eigenlijk niet voorkomen. En het eindeloos sukkelen om in een moerloos volk een jonge moeder te fokken en aan de leg te krijgen is tijdrovend en vaak teleurstellend. Opdoeken en verenigen is de boodschap.

Een ervaren imker weet welke zijn beste volken zijn. De honingproductie is daarbij de beste indicator en is meestal verbonden met de positieve eigenschappen van een volk. Hij zal er daarom voor zorgen afstammelingen van deze volken in te voeren bij zijn andere volken. Iedere imker doet aan koninginnteelt:

1. onbewust bij het doppen breken zonder enige selectie
2. door jonge koninginnen uit geselecteerde volken in te voeren in andere volken en op stand te laten bevruchten.
3. Door jonge koninginnen uit geselecteerde volken gecontroleerd te laten bevruchten door darren uit geselecteerde volken.

Men kan ook bevruchte koninginnen van bekende en/of erkende afstamming kopen en invoeren. Het doel moet altijd zijn gezonde en produktieve volken. Daarom is controleren op prestatie in vergelijking met andere volken onder dezelfde omstandigheden noodzakelijk. Aankoop van koninginnen van goede afstamming geeft soms wel eens teleurstellende resultaten. Dit kan veroorzaakt zijn door een minder geslaagde teelt waardoor de prestatie tegenvalt: men verwacht wonderen van de nieuw ingevoerde koninginnen zonder de overige omstandigheden optimaal te hebben. Voorbeelden van mislukkingen op andere terreinen zijn er te over.

- Hoogproductief melkvee geïmporteerd in een Afrikaans savannegebied zal zonder goed ruwvoer en krachtvoer niet aan de verwachtingen beantwoorden.
- Nieuwe rijstrassen (groene revolutie) doen het alleen maar goed als de groundbewerking, de bemesting, de vochtvoorziening en de ziektebestrijding daarbij optimaal zijn aangepast.

Uit deze voorbeelden lere men de les dat ook goede bijenvolken alleen tot optimale prestaties kunnen komen als de imker zorgt voor optimale omstandigheden wat hoofdzakelijk inhoudt dat er

'Bijenheide'. Foto Marleen Boerjan

voortdurend een voldoende groot voedselaanbod is.

Tot slot nog een enkele opmerking over ons kostelijk produkt honing dat het resultaat is van veel zorg en inspanning.

- Oogst alleen rijpe honing
- Probeer met goede volken en goede dracht eens raathoning in secties te winnen. Het is nog steeds een begeerde delicatessie bij de liefhebbers.
- Laat uw honing eens keuren; niet alleen op helderheid maar ook op vochtgehalte en HMF en naar de herkomst via pollenanalyse.
- Maak cremehoning. De fijn gekristalliseerde smeerbare honing wordt door het publiek meer en meer gewaardeerd.
- Indien aan huis honing wordt verkocht doe het dan in uniforme aantrekkelijke verpakking met op het etiket vermeld de soort, de oorsprong en de uiterste houdbaarheidsdatum. Deel een honingfolder aan de klanten uit. Zorg voor constante kwaliteit en een constante prijs.
- Volg eens een cursus honingverzorging.

Kort samengevat

Nederland biedt momenteel niet meer ruimte dan voor 60.000 tot 70.000 bijenvolken van ca. 8.000 imkers. Deze imkers moeten individueel en georganiseerd hun aandacht richten op:

- Drachtplanten en hun groeiomstandigheden.
- Vakbekwaam imkeren.
- Goed doorvoede gezonden sterke volken, mede door selectie.
- Zorg voor kwaliteit en goede presentatie van het eindprodukt.